

Tom
Malmkvist

Svakog trenutka
još smo u životu

BOOKA.

Knjiga **109**

TOM MALMKVIST
**SVAKOG TREĀNUTKA
JOŠ SMO U ŽIVOTU**

Naslov originala

TOM MALMKVIST

**I VARJE ÖGONBLICK ÄR VI
FORTFARANDE VID LIV**

© Tom Malmquist, 2015

ZA IZDAVAČA

Ivan Bevc

Nika Strugar Bevc

© za srpsko izdanje

BOOKA

11000 Beograd, Kapetan Mišina 8

office@booka.in

www.booka.in

PREVOD SA ŠVEDSKOG

Spasa Ratković

LEKTURA

Agencija Tekstogradnja

KOREKTURA

Borka Slepčević

PRELOM

Bodin Jovanović

DIZAJN KORICA

Monika Lang

ŠTAMPA

DMD Štamparija

Beograd, 2019.

Tiraž 1500

Prevod ove knjige podržan je od strane organizacije Swedish Art Council.

Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene saglasnosti izdavača.

**SVAKOG TRENUTKA
JOŠ SMO U ŽIVOTU**

TOM MALMKVIST

Šef odeljenja nagazi na kočnicu Karininog bolesničkog kreveta. Glasno informiše medicinske sestre sa intenzivne nege koje joj seku potkošulju i sportski brusthalter: Trudna žena, dete je prema nalazima dobro, trideset treća nedelja, obolela pre otprilike pet dana, simptomi slični gripu, temperatura, kašalj, juče donekle otežano disanje koje je objašnjeno trudnoćom, danas se stanje ozbiljno pogoršalo, teška dispneja, u porodilište stigla pre sat vremena. Ruke su mu snažne, otvara bocu u obliku metka i nastavlja: Saturacija tek nešto iznad sedamdeset bez kiseoničke maske, u porastu nakon njene upotrebe, frekvencija disanja negde između četrdeset i pedeset, krvni pritisak sto četrdeset, puls sto dvadeset. Babica koja je u kolima hitne pomoći pomagala oko kiseonika zaustavlja se na vratima. Oprezno me hvata za nadlakticu. Sad ste u sali B na intenzivnoj nezi, kaže, da vam zapišem? Ne, hvala, nema potrebe, odgovaram. Ovde je u dobrim rukama, kaže. Da, hvala. U redu, onda idem. Okej, hvala. Karin ima elektrode po grudnom košu. Monitor pišti. Kakve joj to lekove sad dajete?, pitam. Pitajte Per-Ulofa, odgovara sestra sa intenzivne nege. A ko je to? To sam ja, uzvikuje šef odeljenja i dodaje: Vašoj ženi smo dali tazobaktam i

tamiflu, analgetike, lekove za smirenje i još druge stvari, sve ovo na stalku za infuziju su lekovi, ali nemamo sad vremena da razgovaramo, blagovremeno ćemo vas o svemu obavestiti, samo budite mirni i pustite da pomognemo vašoj ženi. A dete?, pitam, ali niko ne odgovara. Sedam na pod i naslanjam se na zid pokraj kante sa upotrebljenim kanilama. Stežem u naručju Karininu perjanu jaknu, ali onda je ispuštam i izjurim napolje, na kraju jarko osvetljenog hodnika ugledam oznaku toaleta za hendikepirane, trčim, ne uspevam da zatvorim vrata za sobom dok istovremeno povraćam i mokrim. Ispiram grlo vodom sa česme, ali ipak mi zaudara iz usta, prejem jezik tečnim sapunom. Kad se vratim do sale B, zatičem dvokrilna bela vrata zatvorena. Kucam, otvaram i provirujem unutra. Jedan od medicinskih tehničara sedi na hoklici između Karininih raširenih butina. Po njegovim mišićavim rukama vijugaju tetovaže nalik na sablje. Karin ima kiseoničku masku s rezervoarom, oči su joj zatvorene i njeno lice odjednom mi deluje strano. On na rukama ima plastične rukavice, otvara Karinine stidne usne. Onda me ugleda, ostavlja urinarni kateter i ustaje, prilazi mi, pogled mu je prazan. Moram vas zamoliti da čekate napolju, kaže. A zašto? Ovo može da bude neugodno. Za koga?, pitam. Za pacijentkinju. Pacijentkinju? Da, za pacijentkinju, odgovara i zuri u mene, ali ne u moje oči, nego u rame. Već deset godina živimo zajedno, to je naše dete. Ipak može da bude neugodno. Ali nije neugodno to što ste vi ovde s njom?, pitam. On mi prepreči put i kaže: Moram vas zamoliti da čekate napolju, pozvaću vas kad sve završim. Izbacuje me iz prostorije a da me nije ni dodirnuo. Zatvara vrata za sobom.

Preko puta liftova nalazi se mašina za kafu. Ubacujem deset kruna, ali zaboravljam da podmetnem plastičnu šolju.

Kafa pokulja i teče po podu. Uzimam ubruse s kolica čistačice i počinjem da brišem. Šef izlazi iz odeljenja za intenzivnu negu u trenutku kad kopam po džepovima tražeći još metalnog novca. Pogled mu je spušten na dosije koji je naslonio na stomak. Zar se još niste onesvestili?, pita me i kao da očekuje da ću se nasmejati, a pošto to ne uradim, kaže: Vaša žena je u vrlo ozbiljnoj situaciji. Zar nije upala pluća?, pitam. I to može da bude i te kako ozbiljno, odgovara. Ali se valjda leći? Uglavnom, ali ne i svaki put, kaže i ulazi u lift, pritiska dugme, daje mi znak glavom i dodaje: Obavestiću vas čim budemo znali nešto više. Sedam na stolicu ispred sale B. Hodnik je sivkastoplav, linoleum, pokrovne letvice, odbojnici protiv udara, čak su i kolica s hranom sivkastoplava. Iza mene su tri prozora. Kroz njih se ništa ne vidi, večernja tama pretvara prozorska okna u ogledala. Ustajem i kucam na bela vrata, čekam, ponovo sedam. Posle nekog vremena izlazi medicinski tehničar. Gledam mu tetovaže, nekakve ratničke slike. Mogu li da uđem?, pitam. Ne možete, odgovara, vadi nešto iz ormara i vraća se u salu. Uzimam telefon i odgovaram na nekoliko SMS-ova, a zatim koračam hodnikom, uzduž i popreko, dok ne osetim umor u nogama. Ponovo kucam. Otvara mi medicinska sestra. Dobro večer, izvinjavam se, ali zašto ne smem da uđem, dajte mi bar jedan prihvatljiv razlog, ja znam da Karin želi da budem pored nje? Ali zar niko nije došao po vas?, pita me. Da jeste, ne bih sad ovde stajao, odgovaram. Izvinite, uđite, Karin se već malo bolje oseća, kaže i insistira da mi donese šolju kafe i sendvič sa sirom. Ne, hvala, ništa ne treba, kažem. Karin me ugleda i počinje da maše rukom. Bolničarka je olabavila njenu masku, pa joj usne i jezik vlaži mokrim plastičnim štapićem. Karin se bori za dah, ali joj izgleda ipak prija da bude bez maske pod kojom se znojila. Prilazim joj i hvatam je za ruku. Ljubavi, bar imaš dovoljno morfina,

kažem. Prstom pokazuje stomak, a ja joj odgovaram: Sve će biti u redu, veruj mi, sve će biti dobro. Ona podiže palac. Te-tovirani tehničar sedi u kontrolnoj sobi, čiji prozor gleda na našu salu. Razgovara preko telefona, lep kao slika, gusta, fino počesljana kosa, glatka koža. Podižem Karininu perjanu jaknu. Šef odeljenja mi okreće leđa i čeka kolegu koji dovlači nešto nalik na defibrilator. On je očigledno sa intenzivne nege, ćutljiv i pomalo bizaran. Pošto je na brzinu pregledao Karinine grudi, kaže šefu odeljenja: Hitno nam treba spiralna tomografija. Je l' nešto ozbiljno?, pitam. Samo me pogleda, a onda se obraća Karin: Pregledao sam vas, Karin, rekao bih da imate ozbiljnu upalu pluća, možda i emboliju, zasad je teško reći, moramo prvo na rendgen. Možete li to da ponovite?, pitam. Šef odeljenja mi odgovara, ali gleda u Karin: Upala pluća, eventualno tromboza, možda i jedno i drugo, ili bar trenutno tako izgleda, sad vam dajemo lekove protiv svega na šta sumnjamo kao moguće uzroke vaših disajnih tegoba, ali ovo jeste ozbiljno, mlada žena ne sme tako da diše, čak ni kad je u drugom stanju. Pokušavam da uspostavim kontakt s Karin, ali ona koso zuri u tavanicu, nimalo odsutno, nego kao da je tamo nešto ugledala. I ja podižem pogled, ali vidim samo neonsku cev, krečnobeli plafon, bez ijedne naprsline. Šef odeljenja pravi grimasu gledajući perjanu jaknu u mojim rukama. Možete da upotrebite jedan od ormana dole u hodniku, kaže. Nema potrebe, to je Karinina jakna. Ipak postoje ormani koje možete da koristite, kaže. Nema potrebe, ali ipak vam hvala, odgovaram i sedam pored kreveta.

Karin odvoze kroz čelična vrata, nalik na vrata atomskog skloništa. Ona tako žestoko kašlje da joj se grudi podižu s bolesničkog kreveta. Sedam za sto. Kroz zidove dopire potmulo brujanje. Posle nekih pola sata jedan lekar proviri i

pita me da li sam najbliži član porodice. Nešto se desilo?, pitam. On je ćelav, ima ovalne naočare i predstavlja se kao radiolog. Zamuckuje dok mi odgovara da će mu možda trebati malo vremena, jer Karin, zbog otežanog disanja, teško može da ostane u horizontalnom položaju. Okej, odgovaram. Onda znate, možda će potrajati, kaže. Okej, hvala. U hodniku je vruće i sparno. Skidam džemper. Sven se javlja na kućni telefon. Sluša me i odgovara: Lekari sumnjaju na upalu pluća? Da, sad je na rendgenu. Hvala ti, Tome, što si pozvao, kaže. Ne prođe mnogo kad mi uzvraća poziv. Zdravo, Svene, kažem. Verovatno mu je to Lilemur rekla da telefonira. Zamisliam je kako zabrinuto korača po kući u Lidingu, sve dok Sven nije osetio da mora da me pozove. Izvini što ponovo zovem, kaže. Ali, Svene, malopre sam ja zvao. Izvini. To sam ti rekao samo zato što si se izvinio što ponovo zoveš. Naravno, kaže i raspituje se za pojedinosti oko upale pluća. Rekao sam ti sve što znam, odgovaram. Razumem, kaže i pita imam li nešto protiv da i oni dođu. Nemam, ali nije tako strašno, Svene, ima upalu pluća. Gde ste sad?, pita. Bolnica Seder. U kom delu bolnice se nalazite? Ne sećam se više, mama nas je ostavila na porodiljskom, ne znam, u suterenu, ovde piše Centar za nuklearnu medicinu i radiološku dijagnostiku. Tu joj samo rade rendgenski snimak, sećaš li se imena odeljenja? Ne sećam se, da ti pošaljem SMS? Može, hvala. Mislim da sam ostavio uključenu ringlu, uzvikujem. Šta si rekao? Kuvao sam joj čaj, verovatno sam zaboravio da isključim ringlu. Aha. Svene, moram sad da prekinem i da zovem mamu, ona ima rezervne ključeve.

Šef odeljenja čeka me u sali B. Mora neodložno da razgovara sa mnom. U grube šake utrljava dezinfekcioni gel iz pumpe kod vrata. Na njemu je sve sivo, osim bele uniforme. S njim

je doktorica, koju predstavlja kao opstetričarku. Ona stoji pored pokretnog ultrazvučnog aparata, smešta ga pokraj bolesničkog kreveta. Šef odeljenja malčice otresa ruke da bi ih osušio, pa kaže: Karin, upravo su nam stigli rendgen-snimci i preliminarni nalazi analize krvi, i ne izgleda dobro. Karin je neobično mirna. Ja joj milujem stopala. On se naginje napred kako bi je gledao u oči. Čujete me, Karin?, pita. Ona klima glavom. Dobro, razgovarao sam s hematolozima, i s našima, i s kolegama iz Karolinske. To su specijalisti za krv, a kod vas je došlo do velikog povećanja broja belih krvnih zrnaca, verovatno da imate akutnu leukemiju. Karin me gleda, čujem kako nešto govori slabašnim glasom. Ljubavi, ovde sam, kažem, spuštam ruke na njene obraze i nastavljam: Karin, ljubavi, rešićemo mi ovo, obećavam, sve ćemo rešiti. Ona maše rukom. Pokušavam da tumačim pokrete njenih usana pod maskom. Pita za dete, kažem. Karin podiže palac. Moj prioritet trenutno je Karin, kaže šef odeljenja. Dete je u materici dobro zaštićeno, čak i od leukemije, dodaje opstetričarka. Ima dugu smeđu kosu i mali, prav nos. Kao da se ne oseća dobro u šefovom prisustvu, opušta se tek kad on napusti salu. Ultrazvučnom sondom prelazi preko Karininog stomaka. Živahna mala devojčica, fino izgleda, sve je u redu, ništa drugo ne vidim, kaže i papirom briše gel. Na vratima se okreće, kao da želi nešto da kaže, ali ostaje da stoji i dugo posmatra Karin. Hvala, kažem. Odgovara mi posle kraćeg oklevanja: Danas umeju da leče leukemiju. Hvala, mnogo vam hvala. Beli končić štrči iz okovratnika Karinine bolesničke spavaćice. Ja ga uguram pod tkaninu i popravljam joj šiške. Znojava je, vuče me za ruku. Je li sve u redu?, pita. Mene pitaš? Klima glavom. Ljubavi, naravno da se brinem, ali nemoj sad da pričaš, koncentriši se na disanje, kažem. Na jednom pokretnom stočiću ugledam laminirani list s planom izlaza

u slučaju opasnosti. Koristim ga kao lepezu. Karin prijaju pokreti vazduha. Ne znam koliko dugo tako stojim i hladim je, kad otvori usta. Cokće. Ne čujem šta kaže. Zvuči kao život. Pokušava da skloni masku, ali je ja sprečavam. Stenje. Ljubavi, šta je?, pitam je. Ime, kaže. Okej, okej, hoćeš da joj damo ime Liv?¹ Odmahne glavom i uzvikne: Livija. Livija? Klima glavom i podiže ruku. Livija, kaže. Okej, Livija, odgovaram. Mašina za kiseonik počinje da pišti. Dotrčava sestra sa intenzivne nege. Šta se dešava?, pitam. Ona vikne ka kontrolnoj sobi: Previše se muči. Dolazi šef odeljenja, nešto žvaće, guta, pročišćava grlo i s rukama na leđima staje ispred jednog monitora. Dobro se snalazi, izgleda da još ima snage, ali moraćemo da je intubiramo ako se ovo znatno ne poboljša, kaže i okreće se ka Karin. Žao mi je što o vama govorimo na ovaj način, nije namerno, to je iz navike, evo kako stoje stvari. Karin, uprkos kiseoničkoj maski teško se snabdevate kiseonikom, može se desiti da moramo da vas uspavamo i uključimo na respirator.

Predlažem da Sven zaustavi auto i molim ga da telefon preda Lilemur. U taksiju smo, ali čekaj malo, daću ti Lilemur, odgovara. Unervozim se kad čujem Lilemurin dubok glas. Zdravo, dobili smo novu informaciju, kažem. Aha, i? Hteo sam odmah da pozovem, ali bilo mi je teško, kažem. Aha, odgovara. Mislio sam da je bolje da vas zovem pre nego što stignete. Aha. Teško mi je da govorim. Da? Nije upala pluća. Lilemur tako ućuti da moram da je pitam: Jesi li na vezi?

Kad se vratim, šef odeljenja sedi na hoklici pokraj bolničkog kreveta. Upravo sam vašoj ženi objasnio da je dete postalo veliki teret, telo sad radi pod ogromnim pritiskom,

---

1 Šved.: liv – život. (Prim. prev.)

vaša žena ima previsok nivo mlečne kiseline, kaže. Okreće se ka Karin: Sad sam bio na telefonu sa centralnim odeljenjem za intenzivnu negu u Karolinskoj, veliki su izgledi da vas već sutra ujutru porodimo carskim rezom, Karolinska je bolje opremljena da pomogne i vama i detetu, a već noćas ćemo vas uključiti na respirator, neće vas boleti, utonućete u dubok i prijatan san, kao posle dugog radnog dana. Hoće li biti premeštena?, pitam. Hoće, tako je najbolje, odgovara. Sutra ujutru? Da, čim bude mesta u Karolinskoj. Zašto morate da je uspavate? Tako je najbolje, i za Karin i za dete, ionako moramo da je uspavamo za carski rez, kaže. Karin pokušava da odgovori, ali odustaje i samo klima glavom. Shvatam da vam je teško da govorite, Karin, tumačim ovo kao da ste razumeli.

Karin je kao u polusnu, disanje joj se pogoršava, povremeno otvara oči i češe se ispod maske, a ako prestanem da je hladim, uznemiri se i traži moju ruku. Ljubavi, utrnule su mi ruke, nemam više snage da mašem, kažem. Ne uspevam da je sprečim da podigne masku. U jednom dahu istiskuje iz sebe: Volim te na sve moguće načine. Medicinska sestra žurno dolazi i pita: Kako je? Karin podiže palac. Ne smete da skidate masku, kaže. Zna, odgovaram.

Dok koračaju hodnikom odeljenja, Lilemur na sebi ima jednostavnu odeću jarkih boja, a Sven staromodno odelo. Osećam na sebi Svenove široke, vlažne grudi. Lilemur kao da je neprijatno što ih grlim. Nezgrapno stoji okrenuta iz profila i osmatra vrata bolesničkih soba. Pita mogu li da vide Karin. Ja krenem ispred njih i na vratima kažem: Ljubavi, ovde su ti roditelji. Karin izgleda uplašeno. Sven zastaje na vratima. Lilemur okleva, ali odlučuje da uđe. Tapše Karin po nozi i ponavlja: Voljena moja ćerko. Karin brizne u plač, odmahuje rukama. Lilemur se ukoči i kaže: Čekamo napolju. Žurno hvata

Svena za nadlakticu i izvodi ga napolje. Karin me zgrabi za džemper i gleda u oči. Ljubavi, shvatam, ne moraš da pričaš, mislim da je i njima jasno, reći ću im da ti je drago što su došli.

Dok izlazim iz sobe, Sven i Lilemur sedaju na kauč pričvršćen za zid preko puta kuhinje. Lilemur pritiska papirnu maramicu na usta. Je li sve u redu?, pitam. Naravno, odgovara Sven. Isto je bilo i prošli put, kažem. Hvala, Tome, razumemo, kaže. Kakva je ovo buka, teško mi je da vas čujem, kaže Lilemur. Seda, ustaje, ponovo seda. Šta se to čuje?, pita. Možda mašina za sudove tamo unutra, odgovara Sven. Ovde ima mnogo buke, kažem. Nešto drugo, nešto prodorno, kaže ona i odmahuje glavom. Sedam pored njih. Sven proučava dezen mebl štofa i konstatuje da je to seme maslačka nošeno vetrom. Lilemur ponovo odmahne glavom i kaže: To je krbuljica. Sven ukršta ruke na butinama i pita: Jesu li rekli koji je tip leukemije? Lilemur ljutito pilji u njega. Ne, sigurno još ne znaju, dodaje on i daje mi znak glavom. Kako si, Lilemur, pitam. Izvini, samo ne podnosim bolnice, a još i ova buka, odgovara i ustaje. Vadi bombonu iz tašne, nudi mene, a zatim i Svena, a onda se udaljava hodnikom pritiskajući uši rukama.

Šef odeljenja staje iza uzglavlja kreveta, a opstetričarka prati Liviju ultrazvukom. Ljubavi, neću te ostaviti, samo noćas, moram kući po neke stvari, onda se vraćam, sve vreme ću biti ovde s tobom, brzo se vraćam. Gleda u vrata, a zatim i u mene. Tvoji roditelji sede u hodniku tu ispred, kažem. Ona odmahuje glavom. Razumeju, ljubavi, nemoj da se brineš, rekao sam im i da si joj dala ime Livija. Ona podiže palac. Stajem pored lavaboja. Karin pokreće usne u mom pravcu. Ne čujem je, ali vidim da kaže: Laku noć. Laku noć, ljubavi, vidimo se uskoro, dovikujem. Šef odeljenja spušta ruku na masku.

Izgleda kao da nešto ubrizgava u ventil cevi za kiseonik. Karin zatvara oči. Šef odeljenja glasno broji dok gleda svoj ručni časovnik: Jedan, dva, tri, četiri, pet. I dalje broji dok napuštam salu. Kod lifta se okrećem i trčim nazad. Zvonim. Otvara medicinska sestra. Nešto ste zaboravili? Jesam, kažem, probijam se napred i žurim ka sali B. Da li spava, je li sve u redu?, pitam. Spava, sve je kako treba, odgovara opstetričarka. Okej, hvala, kažem i prevlačim prstom preko Karininog uha. Koža joj je tamnoplava i malo krvava na ruci pored igle. Sutra počinjete s hemoterapijom?, pitam. To ne znam, pitajte sutra hematologe u Karolinskoj, odgovara šef odeljenja. Roletne na prozoru su spuštene, ali je prozorčić za ventilaciju otvoren i kroz njega mogu da vidim padinu koja se spušta ka zalivu Orstaviken i navigaciona svetla, crvene i zelene lampe. Gledam oko sebe. U kontrolnoj sobi sede tri medicinske sestre sa intenzivne nege i jedna bolničarka. Ućute kad uđem u prostoriju. Jeste li videli Karininu perjanu jaknu?, pitam. Bolničarka odlazi do ormana. Je li ova?, pita. Da, jeste, hvala. Sad kući i na spavanje, potreban vam je san. Da, hoću, hvala, samo da proverim da li imate moj broj. Bolničarka se okreće ka kompjuteru, ima retku kosu ofarbanu u ljubičasto. Naglas čita moj broj mobilnog. Jeste, hvala, odgovaram, hteo bih da me pozovete čim saznate kad će biti premeštena u Karolinsku. Hoćemo, kaže. Okej, hvala, odgovaram.

Lilemur čeka kraj jednog od bazenčića ispred glavnog ulaza u bolnicu. Stoji i zuri u sjajnu vodu. Ruku drži na stomaku, lagani, mazni pokreti. S vremena na vreme začuje se zvuk nekog automobila s Ringvegena, inače je tiho. Taxi će odmah stići, kaže Sven i stavlja mobilni u unutrašnji džep sakoa. Koliko je sati?, pitam. Uskoro će četiri, odgovara. U taksiju čvrsto stežem Karininu jaknu, naslanjam glavu na hladno staklo i gledam napolje u asfalt, kanalizacione šahtove, ivičnjake,

trotoare, pešačka ostrva. Pre nego što izađem kod stepeništa koje vodi u Lundagatan, kažem: Sve će biti u redu.

Mama zaustavlja auto na autobuskoj stanici ispred Karolinske univerzitetske bolnice u Solni, ja trčim, ona više, ja je ne čujem, trčim do šaltera za informacije, daju mi kartu, pokazuju pravac, ja trčim kroz hol na ulazu, pored kioska sa štampom, kroz hodnik dug dvadeset metara na čijem su kraju predvorje, dva lifta za bolničke krevete i stepenište, trčim desno kroz još jedna automatska vrata, kroz dvostruko duži hodnik, trčim kroz automatska vrata, trčim duž unutrašnjeg dvorišta, delim lift s dva lekara sa hirurškim kapticama na glavi, izlazim iz lifta, trčim uz stepenice, sledim strelicu do centralnog operacionog bloka, prolazim kroz otvorena čelična vrata, pokraj zelenih stubova, trčim po zelenkastom linoleumu hodnika dugog četrdeset metara koji se završava u obliku slova T, čitam natpise, skrećem levo ka centralnoj intenzivnoj nezi, protrčavam pored prozora, na desnoj strani nalazi se bolnički park, zidovi prekriveni belim tekstilom, trčim sto metara dugim hodnikom, zaustavljam se kod video-interfona, pritiskam dugme, zvonim, gledam u kameru. Muški glas: Dobro jutro, kako mogu da vam pomognem? Dobar dan, moja žena je stigla bolničkim prevozom iz Sedera, trudna je, treba hitno da joj rade carski rez. Ovde na centralnoj intenzivnoj nezi?, pita. Da, F21, odgovaram. Kako se zove? Karin Lagerlef. Samo trenutak, kaže. Nisu prošla ni dva minuta, a široka vrata automatski se otvaraju. Lekar nosi belu uniformu, visok je i ima tamnu začešljanu kosu. Predstavlja se, ali moju pažnju najviše privlači njegov pogled, koji ni u jednom trenutku neće da se susretne s mojim. Kaže da je moja žena upravo stigla i da je smeštaju u salu broj 1, jednokrevetnu. Naglašava da ništa više ne zna. Ko onda zna?, pitam ga. Čim

je budu smestili, možete da razgovarate s nekim ko zna, odgovara. Da li je dobro? Sad je smeštaju u sobu, čim s tim završimo, doći ćemo po vas, kaže i odlazi hodnikom. Osvrće se, kao da želi da krenem za njim. Poznajete li ovo odeljenje?, pita. Kako to mislite?, pitam. Ukucava šifru, otvara jedna vrata i kaže: Ovde se nalaze pacijenti kojima je potrebna naročita intenzivna nega, imamo trinaest kreveta, posebno obučene lekare i medicinske sestre. Pali svetlo. Aha, okej, odgovaram i zavirujem u sobu nešto veću od dvadeset kvadrata. Kauč, stolice, fotelja, okrugli sto i jednostavna kuhinja. Eto, nije baš „Valdrof-Astorija”, ali bolje išta nego ništa, kaže. Kad ćete uraditi carski rez?, pitam. To nažalost ne znam, vaša žena prvo mora da se stabilizuje, pre nego što bilo šta uradimo. Koliko moram ovde da čekam?, pitam. Teško je reći, možda sat vremena, ne znam, nije neophodno da ostanete u sobi. U redu je, hvala. Okej, kaže i ostavlja me na vratima. Na tavanici je okačen televizor. U produžetku veće prostorije nalazi se još jedna, s krevetom na sprat i malim toaletom. Providne zavese su zatvorene, prozor gleda na hodnik. Neko je ostavio šolje s kafom. Kanta za đubre puna je zgužvanih papirnih maramica. Sedam za sto. Ispred mene se nalazi plastična sanseverija. Na jedan njen list neko je zalepio žvaku. Hteo bih da izađem u hodnik, ali shvatam da se vrata otvaraju na šifru. Ja je ne znam, a ne znam ni gde bih inače čekaao. Stajem na vrata i osmatram. Jedna lekarka dolazi sa intenzivne nege. Izvinite?, kažem. Gleda me, ali samo prolazi. Žurno korača. Vičem za njom. Zastaje i okreće se. Imate li šifru ovih vrata?, pitam. Zašto je vi nemate?, odgovara. Pa, doktor me je pustio unutra, ali nije mi dao šifru, odgovaram. Iz džepa na grudima vadi sveščicu i prelistava je. Dvanaest – dvadeset jedan, kaže. Okej, to su godina i broj odeljenja, pretpostavljam? Nije mi palo na pamet, odgovara. Tako ću lakše

da zapamtim, kažem. Namiguje mi u znak razumevanja. Trudnica je vaša žena?, pita me. Da, jeste, odgovaram. Prilazi mi bliže. Da nema bore oko očiju kojima malo škilji, pomislio bih da je tinejdžerka. Staje pored mene i kaže: I ja imam devojčicu, rodila se mesec i po dana pre termina, prevremeno rođene devojčice imaju više šanse da prežive i izvuku se bez posledica nego prevremeno rođeni dečaci.

Mama je donela salatu kupljenu na kiosku. Mašinski oljušteni račići natopljeni u majonez-sosu. Samo polako, nemoj tako halapljivo, kaže mama. Nikad još nisam promenio pelenu, kažem. Snaći ćeš se, čak je i tvoj tata uspeo, kaže, ustaje, gleda me i dodaje: Šta je, drago dete? Mislim da sam zaboravio da isključim ringlu, odgovaram. Ali, Tome, to si i juče mislio, pa nije bila uključena. E pa dovraga, sad mislim da jesam, kažem. Juče sam sve ostavila i odjurila do vas, i nije bila uključena. Ali šta hoćeš da kažem? Da odem i pogledam? Možda bi bilo najbolje, kažem. Mama se trgne i okreće se ka vratima u trenutku kad Sven i Lilemur ulaze u sobu. Namešta džemper i medaljon i kaže: Lilemur, Svene, šta da kažem? Oni je grle i pitaju kako je Tumas. Nije dobro, odgovara mama. Sven i Lilemur ćute. Primećujem da se mama unervozila, jer misli da je rekla nešto što nije trebalo. Uspeli ste da nađete, kažem. Nije bilo teško, lepo si nam objasnio, odgovara Lilemur. Mama ne uspeva da uključi televizor, pritiska dugmad daljinskog upravljača. Lilemur pita da li sam mogao da vidim Karin. Nisam, sad je smeštaju, odgovaram. Smeštaju je?, kaže. Tako su rekli, odgovaram. Mama počinje da prelistava *Ekspresen*, naočare joj vise na vrpici oko vrata. Mama, da li tako išta vidiš? Nema veze, odgovara i dodaje: Još hoćeš da odem do tebe i proverim šporet? Ma ne, pusti, mora da sam samo neurotičan, odgovaram i izlazim u hodnik, pa

koračam sve dok ne stignem do klupe. Pored mene projuri jedan lekar na trotinetu. Šta bi Karin želela da uradim kad bi mogla da me vidi na toj klupi bez naslona, ispred gastro laboratorije? Pronalazim telefonske brojeve njenih najboljih drugarica, Karo, Johane i Ulis. Zdravo, ovde Tom, imaš li vremena, samo minut?

Kad se vratim, Sven sedi zavaljen na kauču i čita s tableta. Lilemur je kod stola i kopa po tašni. Bise je rekla da će svratiti do vas da pogleda šporet, kaže. Okej, ali rekao sam da ne mora, odgovaram. Stiže Mons, kaže Lilemur. Aha, dolazi iz Erebroa? Stiže sledećim vozom, odgovara. Sedam na stolicu. Bio je jedan lekar, kaže Sven. Aha, okej, i šta je hteo? Karinini nalazi su prilično stabilni, planiraju carski rez za posle podne. Okej, baš dobro, hvala, ali odsad želim da ja prvi dobijam sve informacije, je li to u redu? Pa nisi bio ovde, kaže Lilemur. Nisam, ali kakve to veze ima, mi smo tako odlučili, kažem. Mi?, uzvikuje ona. Karin i ja, naravno, odgovaram. Aha, ali on je došao i tražio te, a ti nisi bio tu, mislili smo da je nešto važno. Okej, da vam onda još jednom ponovim, Karin je tražila da ovako bude, sve informacije prvo idu meni, što će reći meni i Karin, pa i juče smo pričali o tome. Lilemur se trgne kad neko zakuca na vrata. Svene, kaže i gleda ga kao da nešto zahteva. On ustaje, ali sam ja već stigao do vrata. Medicinska sestra je stidljiva i tupo se osmehuje dok pita: Čekate da uđete kod Karin Lagerlef? Da, je li carski rez?, pitam. Ne, nije još, samo sam htela da kažem da sad, ako želite, možete da vidite Karin, a i da razgovarate s lekarima koji su za nju zaduženi, odgovara. Gledam Svena i Lilemur. Idi ti, Tome, mi čekamo ovde, kaže Sven.

Tek kad medicinska sestra otvori vrata ka malenom prolazu koji vodi u salu broj 1, ja stajem, gledam svoje ruke, širim prste, pokušavam da se setim Karininog lica, ali nešto ostaje

nejasno, delovi nedostaju, obuzima me neprijatno osećanje da sam je poslednji put video pre mnogo godina. Dolazite?, pita medicinska sestra, koja stoji na otvorenim vratima. Podižem pogled: prvo vidim cev s kiseonikom, svetloplavu, izgleda mi kao delić igračke koji visi između Karinine kiseoničke maske i respiratora, čiji je pravilan, pucketav zvuk sinhronizovan s podizanjem i spuštanjem njenog grudnog koša, zatim vidim da je Karin gola, samo joj je mali pokrivač prebačen preko grudi i polnog organa, vidim joj međunožje, obrijali su je, iz mokraćne bešike visi kateter, očni kapci joj deluju staklasto. Uđite, kaže sestra i prostire čaršav preko Karininih butina. Tapše je po ruci i kaže: Upravo sam obavestila vašu ženu da ćete postati roditelji. Ona to već zna, odgovaram. Hoću da kažem, da ćete to postati danas, uskoro. Dobro, okej, hvala. Donosi hoklicu i stavlja je pored kreveta. Ja sedam. Druga sestra podešava infuziju. U desnom uglu sobe jedan lekar sedi za kompjuterom i piše. Napolju, na drugoj strani ulice, uzdiže se fasada od cigala, trokrilni prozori, tamni, crni temelji, prepoznajem tu zgradu. Je li to Institut za onkologiju, pitam i pokazujem prstom. Tako je, znate za njega?, odgovara. Znam, moj otac već deset godina odlazi tamo na kontrole. Aha, jao, kaže i staje pored mene. I ona gleda kroz prozor. Pravo proleće, dan je kao stvoren za ručak u parku, kaže. Lekar ima špicasto lice, smeđu kosu, ravne šiške, male četvrtaste naočare. Mek stisak ruke. Stidljivo deluje. Jon Peršon, kaže, ja sam šef odeljenja ovde na intenzivnoj nezi, na meni je glavna odgovornost za Karininu negu. Okej, ja se zovem Tom, odgovaram. Jeste li samo vi došli, Tome? Ja sam joj najbliži, ili kako to da nazovemo. Ako sam dobro shvatio, i Karinini roditelji su ovde? Karin želi da sve informacije prvo stižu meni, a ja ću ih prenositi dalje, roditeljima i prijateljima, odgovaram. U redu, dobro je da to znamo, sad predlažem da

odmah porazgovaramo s hematologom, on će lečiti Karin, a s nama će biti i opstetričarka koja će je poroditi. U redu, slažem se, sad odmah? Da, ili vam možda sad ne odgovara? Odgovara, naravno, hvala. On veoma sporo hoda kroz hodnik i ulazi u kancelariju koju zove „soba Atlas”. Kompjuteri, štampači, polica s medicinskom literaturom i hrpe hartije. Hematolog nas već čeka u kancelariji, završava razgovor na mobilnom i predstavlja se kao Franc Kalmer, profesor i šef centra za hematologiju. Gusta i tršava seda kosa, naboran vrat, prijateljski pogled. Osim Peršona i hematologa, u prostoriji se nalaze i jedan specijalizant i anesteziolog. Specijalizant sedi na pisaćem stolu, s rukama u džepovima. Anesteziolog stoji naslonjen na vrata i žvaće žvaku. Objašnjavaju mi da je specijalizant deo medicinskog tima u sali jedan, a anesteziolog će biti zadužen za narkozu prilikom carskog reza. Čekamo još Agnetu, ona će uraditi carski rez, ali mislim da možemo da počnemo i bez nje, kaže Peršon. Sedam na stolicu pored pisaćeg stola i spuštam pogled na mebl štof od svetlog džinsa. On nastavlja istim mirnim glasom: Tome, žena vam je vrlo ozbiljno bolesna, a uskoro će biti još gore, zato smo doneli odluku da uradimo carski rez, dete je zdravo, mi se brinemo za Karin, da budem jasan, radimo na tome da se izvuče, i najmanja intervencija podrazumeva rizik, može se reći da nekoliko njenih organa ne obavlja svoju funkciju, situacija je kritična iz više razloga, a najočigledniji je taj što ona ne uspeva da se snabdeva kiseonikom, drugi razlog je što postoji neusklađenost cirkulacije i krvnog pritiska, nivo laktata i dalje je u porastu, već je stigao do petnaest, to je veoma visoko za osobu koja miruje. Hematolog dodaje: Takvi mogu da budu nalazi elitnih sportista pred kolapsom od prevelikog napora, kad izađemo u običnu šetnju, laktat nam je oko jedan ili dva, nije dakle preterano reći da je Karin na izmaku

snaga. Šta to znači?, pitam. Hematolog odgovara: Pa, šta znači, vaša žena je trudna i teško bolesna, laktat, kako je Jon rekao, neusklađenost cirkulacije i krvnog pritiska, sve to ukazuje na sepsu, dakle trovanje krvi, ali nećemo da nagađamo, Karinino opšte stanje po svoj prilici je posledica bolesti. On traži reči. Hoću da budete potpuno iskreni sa mnom, hoću sad sve da čujem, kažem i primećujem da hematologa malo nervira što se vrtim na stolici. Naravno, mi smo iskreni, moramo da budemo, odgovara Peršon. Hoće li se izvući?, pitam. Peršon spušta laktove na sto i ozbiljno me gleda: Tome, mi sve činimo da Karin bude bolje, ali iskreno vam kažem, stanje joj je veoma kritično. Koliko kritično? Pripremili smo ECMO jedinicu, odgovara. Taj naziv mi nešto govori, ali ne znam šta znači, kažem. Hematolog odgovara: ECMO je vantelesna membranska oksigenacija, savremeni postupak koji omogućava srčano-plućno održavanje, imamo ovde u bolnici jedno odeljenje specijalizovano za ECMO negu pacijenata, nećemo da vas plašimo, ali, naravno, situacija je ozbiljna, niko to ne želi, ECMO je plan B, ja kao specijalista za krv smatram da je neophodno da dobijemo na vremenu kod ove vrste bolesti. A to je leukemija?, pitam. Da, jeste, odgovara. Koji tip leukemije? Ako malo prestanete da se vrtite na stolici, bolje ću čuti šta govorite, primećuje. Okej, izvinite, odgovaram i ponavljam pitanje. Spušta pogled na svoje bele patike, duguljaste i čvrsto vezane. Mrmlja odgovor: Ovako, zove se akutna mijelocitna leukemija, C92.0. Podiže glas: Ali kao što rekoh, moramo da dobijemo na vremenu, prvo urgentni carski rez, zatim intervencija kako bismo smanjili visok broj leukocita, to su bela krvna zrnca, njihov povišen broj posledica je leukemije, a kad to uradimo, nadam se sutra, želim da počnemo s hemoterapijom, ona zahteva vreme, a mi vremena nemamo. Stavljam ruke na potiljak. Tome, razumem da je

ovo previše informacija, kaže Peršon. Pre nedelju dana doktorka iz Instituta za majku i dete vadila joj je krv i rekla da je sve u redu, a pre dva dana gledali smo zajedno film, kažem. Hematolog spušta pogled ka stolu i kaže: Tad je sigurno sve i bilo u redu, ovo brzo ide. Gleda me iskosa i nastavlja: Ne mogu ni da zamislim, sad kad postajete roditelji, ne, ovo je stvarno užasno. Internista mi pruža papirni ubrus. Hvala, kažem i počinjem da ga motam među prstima. Mijelocitna leukemija poprima različite oblike zavisno od pacijenta, u slučaju vaše žene do brzog razvoja bolesti verovatno je došlo zbog trudnoće, ali kako je Jon rekao, radimo na tome da se stanje poboljša. Prekidam Kalmera: Da li citostatici imaju neželjene efekte? Da, citostatici imaju neželjene efekte, ali ne kao nekad, sad bolje umemo te efekte da otklonimo, odgovaram. Okej, to je dobro, kažem. Treba da znate, čak i ako citostatici budu delovali, rizik od recidiva ipak je visok, život će biti naporan, s mnogo medicinskih tretmana, ali biće život, kaže. Peršon dodaje: Ali sada smo ovde, Karin leži u susednoj sali, i mi ćemo učiniti sve što je u našoj moći da se oporavi. Podiže pogled iznad mog ramena i kaže: A ovde je i doktorka koja će izvesti carski rez. Na vratima stoji krupna žena tamnosmeđe kose povezane u konjski rep. Zadihana je i znoji se. Bila sam zadržana, izvinjavam se, vi ste otac, pretpostavljam, kaže i ulazi u prostoriju. Ima snažan stisak ruke: Agneta, šefica odeljenja za ginekologiju. Ne ispušta mi ruku: Ja ću operisati vašu ženu, dete je zdravo, ali žena vam je teško bolesna, operacija sama po sebi nije komplikovana, ali s obzirom na okolnosti stvar postaje ozbiljnija, imaćemo više lekara sa intenzivne nego kod običnog carskog reza, to je preventivna mera, a inače, ništa posebno. Pušta mi ruku. Imate li pitanja? Gleda me i čeka. Želeo bih da prisustvujem porođaju, kažem. Čekaćete u susednoj prostoriji, jedna sestra će vam doneti dete,

biće tu i osoblje s neonatalne, oni će se brinuti o detetu, vaša ćerka rodiće se nešto više od mesec i po dana pre termina, žena vam je u trideset trećoj nedelji plus dva-tri dana. Jeste, odgovaram. Dobro, sad imate neke informacije, kaže, spušta ruku na moje rame i dodaje: Vidimo se uskoro, Tome. Nisam siguran da sam razumeo, zašto ne mogu da budem prisutan u sali?, pitam. Dok odgovara, gleda u anesteziologa: Bićete u susednoj prostoriji, postoji prozor koji gleda na operacionu salu. Znači ne smem da sedim s Karin? Porodica nema pristup operacionoj sali, odgovara. Nikako ne želim da sad ostavim Karin. Moći ćete da vidite svoju ženu, takva je procedura, odgovara i objašnjava mi da mora da ide, čeka je operacija. Anesteziolog mi namiguje iza naočara srebrnog okvira, pljuke žvaku u kantu za đubre i kaže: Videću šta mogu da učinim, budite u blizini, doći ćemo po vas kad bude vreme. Mnogo vam hvala, kažem. On klima drugim lekarima, a onda odlazi. Hematolog se naginje, pa izgleda kao da će da ustane, i kaže: Razumem da vam je možda dosta, da ste možda i previše čuli, ali imate li pitanja? Peršon me posmatra i čeka moj odgovor. Ja gledam u svesku i pokušavam da razaznam šta sam napisao.

Sedim u hodniku ispred odeljenja F21 kad mi jedna sestra sa anesteziologije prilazi i pruža svoju porcelansku ruku. Zovem se Jaleh, kaže. Ustajem. Da se nije nešto desilo?, pitam. Došla sam da vas odvedem u operacionu salu, odgovara. Carski rez? Jeste, carski rez. Sad? Ona vrti belu bisernu minduš. Da, sad, možete da dođete, eno tamo, hajdemo. Okretna je, poskakuje u svojim kroksicama s kamuflažnim motivom. Postoperativno odeljenje sastoji se od velike sale s dvadesetak kreveta ograđenih paravanima. Sačekajte ovde, samo da proverim, kaže i odlazi do pulta u sredini sale, gde se obraća

čovjeku koji na licu ima nešto što liči na naočare za plivanje. Reklo bi se da je on tu odgovoran. Ona gestikulira, oboje me gledaju. On pogne glavu i uzima telefon. Ona se vraća i tiho mi govori: Tako vam je to, svaki lekar ima svoju teritoriju. Odlazi do magacina i maše. Pretražuje police. Ovo bi trebalo da vam odgovara, kaže i pruža mi tamnoplavi bolnički mantil i tirkiznu kapu. Zatim staje i čeka na vratima odeljenja za urgentnu medicinu i traumatologiju hirurške klinike. Neudobno mi je u mantilu, osećam se kao dete koje se prurušilo, a najgora je kapa, od nje mi je muka. Da li stvarno moram ovo da nosim?, pitam. Ona ulazi u odeljenje hodajući unatraske i odgovara: U operacionoj sali sve mora da bude sterilno, nije valjda baš toliko strašno? Znači da smem da budem u sali?, pitam. Da, tako je. Pored Karin? Jeste. Mnogo vam hvala. Sjajne neonske cevi ogledaju se u glatkom linoleumu i iscrtavaju liniju usred hodnika. Po strani stoje drečavožute kante za otpatke i kolica za hitne intervencije. Ona se zaustavlja i kaže: Ovo je sala broj 11, tu ćete biti. Imam li vremena da odem do ve-cea?, pitam. Imate, odgovara i pokazuje ka uglu hodnika. Tamo desno, piše toalet za osoblje, ali smete da ga koristite, dodaje, a onda dovikuje za mnom: Nema potrebe da trčite!

Iz mene iscuri samo nekoliko kapi, povlačim rajsferšlus i izbegavam ogledalo, zvučim kao zver dok nad lavabo guram prste u grlo, ali iz želuca ništa ne izlazi, samo nekakvo suvo krkljanje, skidam kapu i kvasim lice. U hodniku ispred sale broj 11 nalazi se još jedan lavabo, ponovo perem ruke. Sestra s anesteziologije drži vrata dok u prste utrljavam sredstvo za dezinfekciju. Ne zaboravite kapu, kaže. Stavljam kapu i cela sala prodire u mene, jarka svetlost operacione lampe, lift za bolničke krevete, bledoplava boja zidova, dezen na podu u obliku pravougaonika i rombova, čelični stočići na točkove, stalci za infuziju, monitori, nešto nalik na urbani

puls dok se dvadesetak lekara i medicinskih sestara sprema za operaciju, a onda Karin, leži usred sale, stomak joj je prekriven zelenom tkaninom zategnutom između dva postolja s točkicama, na sebi ima istu groznu kapu kao i ja. Možete ovde da sednete, kaže sestra. Okej, hvala, kažem i sedam kraj Karinine leve ruke. Ona leži na naslonu od čelika i vatiranog najlona. Držite je za ruku, kaže. U redu, hvala. Uvlačim svoje prste među Karinine, dlan mi je vlažan. Desno od mene, pored monitora, stoji anesteziolog i priča preko telefona. On hitro zakorači ka meni i tapše me po ramenu: Dobar dan, zdravo. Da ja nešto ne pokvarim, čini mi se da mi ruka drhti?, pitam medicinsku sestru. Ona pogleda Karininu ruku, a onda se okreće ka anesteziologu: Može valjda da je drži za ruku? On podiže pogled iznad okvira naočara i odgovara: Nema problema, ruka joj je na dobrom mestu, a i vezana je. Osoblje iza draperije nosi maske i operacione kape koje prekrivaju i uši i vrat, poput tankih fantomki. Među njima je hirurška medicinska sestra, ona se okreće i kaže: Okej, molim za malo pažnje, slušamo izveštaj hirurga. Opstetričarka odgovara: Agneta Arvidson, opstetričarka i šefica odeljenja za ginekologiju, danas ja izvodim intervenciju, akutni carski rez, delimično zbog zdravstvenog stanja majke, tek otkrivene leukemije, delimično i zato što strahujemo da se kod deteta ne pojave disajni problemi zbog prisustva blast ćelija u krvotoku. Majka je od juče pod sedativima, intubirana i priključena na respirator, o tome ću kasnije. Nastavlja s pripremama. Svi u sali se predstavljaju, jedan po jedan, medicinske sestre, bolničarke, babcice, lekari. Hvata me panika da ću i sâm morati da se predstavim, da ustanem s tom smešnom kapom na glavi i otkrijem kako sam na ivici da se srušim, da rizikujem da me odnesu i razdvoje od Karin i Livije. Tek kad dođe red na anesteziologa, koji objašnjava da sam otac deteta, uspevam malo da odah-

nem. Iza mene, na vratima operacione sale, stoji čovek u belo uniformi. On jedini na sebi nema hirurški mantil, samo kapu na glavi. Ima držanje skijaša. Prava, snažna leđa, čvrste noge, kruta ramena. Kad na njega dođe red, kaže: Zovem se Holger Kinč, lekar sam na ECMO odeljenju, pacijentkinja još od juče ima akutnu respiratornu insuficijenciju, ovde sam ukoliko ECMO bude hitno potreban. Jedna medicinska sestra staje pored mene i glasno čita natpis s Karinine identifikacione narukvice. Čujem glas koji se odaziva sa suprotne strane sale i ponavlja njen lični broj. I druge sestre dolaze i čitaju broj s narukvice, a sa suprotne strane čuju se novi glasovi. Zaboravila sam, šapuće sestra za anesteziju. U ruci drži masku. Stavite ovo na lice, kaže. Ja pokušavam da stavim masku. Ovo ide iza ušiju, objašnjava i pomaže mi da se ispetljam iz lastiša koji sam uspeo da obavijem oko vrata. Pod maskom se teško diše, moje disanje nadglasava sve u sali, moram da zadržim dah ako hoću da bar malo pratim šta se oko mene govori. Neko uzvikuje: Predoperativno pranje je obavljeno, sterilnost potvrđena. Stežem Karininu ruku. Anesteziološka sestra stavlja čašu vode na pod. Hvala, kažem, spuštam masku i pijem. Ona se saginje dok šef odeljenja objašnjava kako treba očekivati krvarenje. Kako ste?, pita. Evo imam baš gadnu glavobolju, ali proći će, hvala, odgovaram. Hoćete li paracetamol? Ne treba, u redu je, kažem. Okej, recite ako vam nešto zatreba. Hvala. Pokušavam da obrišem ruke o bolnički mantil, ali samo umažem plastični materijal svojim znojem. Hirurška sestra podiže glas: Da li se svi slažu da se usklađujemo u slučaju potrebe? Svi jednoglasno uzvikuju: Da. Šefica objavljuje: Rez započet u 14.21, danas. Gleda oko sebe. Posle trenutka tišine, bolničarka kaže: Dvadesetog marta. Neko se smeje. Da, eto šta se dešava kad previše radimo, baš tako, kaže šefica. Anesteziološka sestra žurno odlazi do stalka za pumpu, tamo

pričvršćuje nešto što liči na patronu, a zatim namešta kateter u Karininu podlakticu. Anesteziolog kaže: Dobro je, Jaleh, tako je već bolje. Sestra koja drži ruku na Karininoj kiseoničkoj maski kaže: Iskašljava redak, krvav šljajm. Karinino telo počinje da se trese, ne naročito snažno, ništa ne vidim, samo pod rukom osećam slabašne potrese koji i mene prožimaju, čujem govor iza draperije, zveket čelika, zvuk usisavanja, čvršće stežem Karininu ruku i šapućem: Tu sam, ljubavi. Naginjem se napred, zatvaram oči, čujem dva-tri neusaglašena aplauza i vrisak, piskav i užasan, ali lep, uporan, tako glasan, prepoznajem glas šefice: Sada je 14.35, možete to zapisati kao vreme rođenja. Otvaram oči i ustajem ne ispuštajući Karininu ruku. Šefica odeljenja drži Liviju za noge, izgleda kao da podiže krvavi plen. Ako me otac sad čuje, neka zna da je dete koje ne plače loš znak, ovo je odlično, ti imaš snažan glas, baš snažan, lepa devojčica, kaže šefica. Ne stižem da do kraja shvatim šta se dešava i kako odjednom žurim za timom s neonatologije, jedna osoba nosi Liviju u belom peškiru, ona je ružičasta i lepljiva, druga gura kolica s placentom u bubrežnjaku, anesteziološka sestra izlazi sa mnom iz sale, na vratima mi objašnjava: Ono tamo je sestra s neonatologije, ono je babica, a ona s kiseonikom je dečji lekar, pedijatar. Liviju su spustile na sto koji se po svemu sudeći zove sto za neonatalnu resuscitaciju. Livija dobija kiseonik preko kanile. Pedijatrica nosi plave plastične rukavice i pregleda je stetoskopom. Srce dobro zvuči, kaže. Veoma je sabrana dok govori: Stvarno lepa devojčica, čestitam. Ostali se slažu. Pretpostavljam da to svima kažete, odgovaram. Da, ali ne mislimo to uvek, kaže pedijatrica. Na kraju pupčane vrpce, svetlotirkizne boje i dužine dva decimetra, nalaze se dve štipaljke. Medicinska sestra me gleda i pita: Smem li da vas zagrlim? Okej, odgovaram, i ona me grli. Jeste li izabrali ime?, pita. Livija, odgovaram.

Olivija, baš lepo, hoće li tata da preseče Olivijinu pupčanu vrpču? Može li da je zaboli?, pitam. Ne, to su samo krvni sudovi i vezivno tkivo, kao kad se seku nokti, kaže i pruža mi hirurške makaze. Ne tu, ovde, ovde secite, kaže i pokazuje. Ja sečem, a ona aplaudira. Tome, neko vas traži, kaže anesteziološka sestra i pogledom pokazuje u pravcu operacione sale. Okrećem se i vidim anesteziologa, on spušta masku iza četvrtastog prozorskog stakla i podiže palac, ali trenutak pre nego što shvatim da se o njemu radi, pomislim da je to Karin, na tren zamalo da uzviknem: Sve je u redu, ljubavi. Babica podiže vlažnu placentu. Pokazuje pupčanu vrpču koja se poput starog kineskog karaktera uzdiže u obliku drveta, s krvnim sudovima umesto grana i posteljicom umesto krošnje i kaže: Lako je razumeti zašto je zovu drvo života. Jeste, odgovaram. Hoćete li da je sačuvate? Da je sačuvam?, uzvikujem. Ne, hvala. Delujete mi uspaničeno, ja uvek postavljam to pitanje, neki žele da pojedu placentu. Šalite se? Ne. Meni se ne jede placenta, kažem. Ne, ne vama, obično je pojedu majke, smatra se da može da ima razna pozitivna dejstva, da stimuliše proizvodnju mleka, doprinese hormonskoj ravnoteži, dobro, samo sam pitala. Aha, pojma nisam imao, kažem i naginjem se nad Livijom. Smem li da je držim za ruku?, pitam. Da, naravno, odgovara pedijatrica. Livija ima svetlocrvenu ruku, toliko majušnu da ni prst ne može da mi obuhvati, malene svetlocrvene nokte. Pedijatrica me iskosa pogleda: Mogu vam reći da vam je ćerka pravi bucko za nekog ko je rođen mesec i po pre termina, ali moramo je smestiti na neonatalnu intenzivnu negu, da joj pomognemo u startu.

Oko Livijinog inkubatora vlada mrkli mrak, koji remeti samo svetlost jedne snažne lampe. Lice joj nije slatko, nije ljupko, nego ispijeno, a ipak oteklo, izborano, suvo, kao lice